

**Tiesību Zinātņu Pētniecības Institūts sadarbībā ar
Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti, laikrakstu “Dienas Bizness” un žurnālu “Jurista
Vārds” rīko zinātnisku konferenci**

„Valsts konsekvence tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principu ievērošanā”

2016. gada 29. janvāris plkst. 12.45 – 13.00

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes konferenču zāle

Signe Plūmiņa¹

Referāta

“Tiesiskā paļāvība un personas datu aizsardzība”

tēzes

1. Personas datu aizsardzības kontekstā var tikt nošķirts gan tiesiskās paļāvības, gan tiesiskās drošības jeb noteiktības princips, t.i. personas datu aizsardzība var tikt apskatīta gan kā paļaušanās uz tiesībām uz personas datu aizsardzību konsekventa ievērošana un nodrošināšana, gan kā paļaušanās uz personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes (iestāžu) tiesisku, pamatotu rīcību un vienveidīgu praksi.
2. Attiecībā uz personas datu aizsardzību kopumā - ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību. Personas dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos. (*Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8.pants*). Līdz ar to personas datu aizsardzības nodrošināšanā ir iesaistīta gan tā valsts iestāde, juridiskā persona, organizācija, kas apstrādā (vāc, glabā, nodod, izpauž) fiziskas personas datus, un katras Eiropas Savienības nacionālās valsts personas datu aizsardzības uzraudzības iestāde.
3. No personas datu aizsardzības viedokļa šobrīd piedzīvojam vēsturisku brīdi, kuru lielā mērā ietekmē informāciju tehnoloģiju un interneta attīstība. Šī iemesla dēļ jāakcentē viens no Direktīvas 95/46/EK principiem – „datu apstrādes sistēmas ir paredzētas tam, lai kalpotu cilvēkam; tā kā tām neatkarīgi no fizisku personu pilsonības vai pastāvīgas dzīves vietas jārespektē viņu pamattiesības un brīvības, jo īpaši privātās dzīves neaizskaramības tiesības, un jāveicina ekonomiskā un sociālā attīstība, tirdzniecības paplašināšana un personu labklājība.”
4. Minētais aspekts ir viens no būtiskākajiem, skatot personas datu aizsardzības jautājumu ne tikai nacionālajā, Eiropas Savienības, bet arī globālajā līmenī, kā arī tas ir būtiski, sekmējot vispārējā vienotā digitālā tirgus attīstību.
5. Tāpat pieminot personas datu aizsardzību kopumā jāpiemin diskusijas par Eiropas Savienības reformas īstenošanu personas datu aizsardzības jomā, kur aizvien biežāk izskan jautājums par personas datu aizsardzības un apstrādes aspektu ciešo saistību ar nacionālo drošību.
6. Lai gan privātās dzīves aizsardzība, it īpaši, no valsts iejaukšanās tajā, starptautiskajā līmenī stiprināta jau 1948.gadā, kad pirmajā starptautiskajā juridiskajā instrumentā – Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo cilvēktiesību deklarācijas 12.pantā, tika noteiktas tiesības uz

¹Datu valsts inspekcijas direktore (2001.-2015.)

aizsardzību pret iejaukšanos privātajā un ģimenes dzīvē, risinājumi, kā šo principu efektīvi nodrošināt praksē, tai skaitā globālā mērogā, tiek meklēti vēl joprojām.

7. Iepriekš minētais attiecībā uz dažādu aspektu kopējo attīstību jau tieši ietekmē gan personas datu aizsardzības attīstību vai pat izmaiņas tajā, kā arī personas datu aizsardzības uzraudzības iestāžu realizēto praksi. Kā nesenākos piemērus var minēt vairākus Eiropas Savienības Tiesas spriedumus, kas atstāja ļoti būtisku ietekmi uz personas datu aizsardzību gan ES, gan starptautiskā mērogā. Kā vienu no tiem var pieminēt Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā C-362/14 (M.Šrems pret Īrijas datu aizsardzības komisāru).
8. Līdz ar to gan tiesiskās paļāvības, gan tiesiskās drošības jeb noteiktības principa ietvaros un neskatoties uz iepriekš minēto dažādo aspektu attīstību vai jaunu tiesību aktu izstrādi vai izmaiņām tajos, attiecībā uz personas datu aizsardzību Eiropas Savienības personas datu aizsardzības un tās uzraudzības modelī (t.sk. jaunajā Datu aizsardzības regulā un Direktīvā) paliks nemainīgi paši personas datu aizsardzības pamatelementi:
 - personas dati
 - piemērošanas joma
 - pārzinis
 - datu aizsardzības principi
 - tiesības piekļūt saviem personas datiem
 - datu nodošanas noteikumi
 - nacionālās uzraudzības institūcijas
 - uzraudzība/sankcijas.
9. Attiecībā uz personas datu aizsardzības iestāžu realizēto praksi un to darbību, tai skaitā, saistībā ar tiesiskās paļāvības principu, ir svarīgi nodrošināt vairākus aspektus, piemēram, personas datu aizsardzības iestāžu patstāvība jeb neatkarība, Eiropas Savienības personas datu aizsardzības iestāžu konsekvence attiecībā uz personas datu aizsardzības principu ieviešanu visā Eiropas Savienībā, Eiropas Savienības personas datu aizsardzības iestāžu atpazīstamība jeb “redzamība”, tai skaitā, sniedzot skaidras vadlīnijas pārziņiem jeb organizācijām, u.t.t.